

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับโทษปรับเป็นพินัย¹

จุฑามาศ จันทนนท์²

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 77 ได้บัญญัติให้รัฐพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรงเพื่อมิให้บุคคลต้องรับโทษหนักเกินสมควร หรือต้องรับภาระในการรับโทษที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันเนื่องจากกรณีที่กฎหมายกำหนดโทษปรับผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีย่อมสามารถชำระค่าปรับได้ แต่ผู้มีฐานะยากจนและไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระค่าปรับได้จะถูกกักขังแทนค่าปรับอันกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างรุนแรง ประกอบกับหลายกรณีประชาชนเป็นผู้กระทำความผิดเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ บางกรณีกระทำไปเพราะความยากจนเหลือทนทาน และเมื่อได้กระทำความผิดแล้วก็ต้องถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น ถูกจับกุม คุมขัง พิมพ์ลายนิ้วมือ และลงบันทึกประวัติอาชญากรเป็นประวัติติดตัวตลอดไป และในที่สุดไม่ว่าผู้ใดจะเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ กระบวนการที่กล่าวมาย่อมสร้างรอยด่างให้เกิดแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งนานาประเทศได้เริ่มปรับเปลี่ยนบทลงโทษจากความผิดอาญาเป็นมาตรการอื่นที่มิใช่โทษอาญามากขึ้น จึงมีการปรับเปลี่ยนโทษอาญาบางประการที่มุ่งต่อการปรับ สำหรับในประเทศไทยมีการปรับเป็นพินัยที่สร้างขึ้นใหม่ไม่ให้มีสภาพเป็นโทษอาญา โดยกำหนดหลักเกณฑ์ให้ใช้ดุลพินิจกำหนดค่าปรับที่ต้องชำระให้เหมาะสมกับสภาพความร้ายแรงแห่งการกระทำและฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดให้สอดคล้องกันและในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่มีเงินชำระค่าปรับ อาจขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนการชำระค่าปรับได้โดยไม่มีการกักขังแทนค่าปรับดังเช่นที่เป็นอยู่ในคดีอาญา เพื่อสร้างความเป็นธรรมและช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งการปรับเป็นพินัยเป็นโทษที่บังคับเอากับบรรดาทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดโดยมุ่งหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเข็ดหลาบจะได้ไม่กระทำความผิดซ้ำ และหากเปรียบเทียบการใช้โทษจำคุกกับการปรับเป็นพินัยในกระบวนการยุติธรรมแล้วก็จะเห็นว่า การปรับเป็นพินัยมีข้อดีกว่าโทษจำคุกอยู่หลายประการ

ประการแรก คือ การปรับเป็นพินัยมีต้นทุนที่รัฐจะต้องใช้จ่ายในการบริหารจัดการน้อยกว่าโทษจำคุก
ประการที่สอง สังคมไม่ต้องสูญเสียทรัพยากรมนุษย์จากตลาดแรงงานในสังคม ที่ต้องรับโทษจำคุกในเรือนจำ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับโทษปรับเป็นพินัย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ พัฒนะ เรือนใจดี และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีศร เลิศธรรมเทวี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีดา โชติมานนท์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประการที่สาม การปรับเป็นพินัยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านลบต่อผู้กระทำความผิดเมื่อเปรียบเทียบกับ การได้รับโทษจำคุก ซึ่งมักสร้างตราประทับที่ติดตัวผู้กระทำความผิดไปตลอดชีวิต

อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงปัญหาของการปรับเป็นพินัยนั้น กรณีที่เกี่ยวกับความลักลั่นระหว่างกฎหมายที่ออกต่างเวลากันก็เป็นปัญหาอีกประการหนึ่งที่มีอาจมองข้ามได้เนื่องจากการกำหนดค่าปรับในกฎหมายแต่ละฉบับนั้นมีการกำหนดค่าปรับขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับความมุ่งหมายของกฎหมายหรือพระราชบัญญัตินั้น ๆ ในระยะเวลาหรือสภาพแวดล้อมในขณะออกกฎหมาย ซึ่งการกำหนดค่าปรับในลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้ไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนในการลงโทษผู้กระทำความผิด จึงก่อให้เกิดความลักลั่นกันระหว่างกฎหมายที่ออกต่างเวลากัน ดังนั้น ด้วยระยะเวลาที่ได้มีการตรากฎหมายขึ้น ประกอบกับระยะเวลาที่มีผลบังคับใช้ในกฎหมายแต่ละฉบับนั้นมีความแตกต่างกัน อาจทำให้ความสามารถในการป้องปรามและยับยั้งการกระทำความผิดนั้นมีประสิทธิภาพลดลง รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ เช่น อัตราค่าเงินเฟ้อ หรือวิวัฒนาการในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยแต่อัตราค่าปรับเป็นพินัยหรือวิธีการบังคับโทษปรับเป็นพินัยตามกฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่ก่อนไม่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงให้ทันสมัยตามไปด้วยหรือแม้แต่กรณีเกิดข้อเท็จจริงใหม่ ๆ ที่สังคมจับตามองอย่างให้ความสนใจและมองดูแล้วการปรับเป็นพินัยนั้นอาจไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดซ้ำซาก ไม่มีความเป็นธรรมหรือก่อให้เกิดการวิจารณ์ในลักษณะที่ไม่เหมาะสมต่อกระบวนการยุติธรรมจนอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤตศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมไทย จากความเป็นมาของปัญหาที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นจะเห็นได้ว่ากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในส่วนของมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการปรับเป็นพินัยนั้นมีปัญหาอยู่หลายประการทั้งปัญหาที่เกิดจากตัวบทกฎหมายและปัญหาที่เกิดจากวิธีการปรับเป็นพินัยที่ผู้ศึกษาจะนำเสนอดังต่อไปนี้

ปัญหาประการแรก คือ ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโทษปรับเป็นพินัยโดยไม่คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจหรือรายได้ของผู้กระทำความผิดกรณีผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล จากปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ประสิทธิภาพในการข่มขู่ยับยั้งและป้องปรามการกระทำความผิดต่อนิติบุคคล ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน กล่าวคือโทษปรับเป็นพินัยในปัจจุบันมีรูปแบบที่ค่อนข้างตายตัวจนไม่สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการลงโทษปรับได้ ทั้งนี้เนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันของฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด จึงทำให้ในความผิดฐานเดียวกันแต่ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษชำระค่าปรับเป็นพินัยในอัตราที่เท่ากัน แต่ความเดือดร้อนหรือความสามารถในการชำระค่าปรับนั้นต่างกัน ประสิทธิภาพในการข่มขู่ยับยั้งและป้องปรามการกระทำความผิดแทบจะไม่มีผลถ้าผู้กระทำความผิดมีฐานะร่ำรวย หรือกรณีการกระทำความผิดของนิติบุคคล ซึ่งนิติบุคคลมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจนตั้งแต่เริ่มการจัดตั้งนิติบุคคล อันจะเห็นได้ว่าทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลมีไม่เท่ากัน อาจส่อให้เห็นได้ว่านิติบุคคลที่มีทุนจดทะเบียนสูงเปรียบเสมือนคนรวย และนิติบุคคลที่มีทุนจดทะเบียนต่ำเปรียบเสมือนคนจนหากทั้งสองนิติบุคคลนี้กระทำความผิดฐานเดียวกันต้องเสียค่าปรับในอัตราที่เท่ากันนิติบุคคลที่มีทุนจดทะเบียนสูงก็ได้รับผลกระทบน้อยกว่า

นิติบุคคลที่มีทุนจดทะเบียนต่ำ เพราะนิติบุคคลผู้กระทำความผิดที่มีฐานะดีจะมีความสามารถในการชำระค่าปรับซึ่งอาจไม่มีผลกระทบต่อฐานะทางการเงินของนิติบุคคลผู้กระทำความผิด จึงอาจทำให้ไม่เกิดความเกรงกลัวอันเนื่องมาจากการถูกลงโทษปรับเป็นพินัยได้

ปัญหาประการที่สอง คือ ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโทษปรับเป็นพินัยในลักษณะแบ่งเป็นขั้นสูง-ขั้นต่ำ ตามที่กฎหมายกำหนด การกำหนดโทษปรับเป็นพินัยในลักษณะแบ่งเป็นขั้นสูง-ขั้นต่ำ นั้น ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยไม่สามารถใช้ดุลยพินิจสั่งลงโทษปรับผู้กระทำความผิดทางพินัยได้อย่างเหมาะสมเนื่องจากกฎหมายได้กำหนดโทษปรับเป็นพินัยไว้เป็นเกณฑ์ที่แน่นอนทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยจะไม่สามารถกำหนดโทษปรับเป็นพินัยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ แม้ว่าจะมีเหตุบรรเทาโทษหรือมีเหตุอันน่าเห็นใจประกอบการพิจารณา ก็ตาม อย่างเช่น รถยนต์คันผู้ป่วยของโรงพยาบาลขับรดด้วยความเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดและขับในลักษณะน่าหวาดเสียว เพื่อพยายามนำตัวผู้ป่วยฉุกเฉินนำส่งโรงพยาบาลให้ทันต่อการรักษาจนกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 อันเป็นความผิดที่มีโทษปรับเป็นพินัย จากข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าวแม้ผู้กระทำความผิดทางพินัยจะมีเหตุบรรเทาโทษประกอบการพิจารณา และแม้เจ้าหน้าที่ของรัฐพิจารณาถึงเจตนาและฐานะทางการเงินของผู้กระทำความผิดดังกล่าวแล้วเห็นควรกหนดค่าปรับเป็นพินัยน้อยกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนด ก็ไม่สามารถกำหนดค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ เป็นเหตุให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์กันในสังคมและในสังคมออนไลน์เมื่อมีการเปรียบเทียบกับความผิดอื่น ๆ ที่เป็นกระแสสังคมในช่วงเวลานั้น จนเกิดการวิพากษ์วิจารณ์กระบวนการยุติธรรมของไทย

ปัญหาประการที่สาม คือ ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจในการสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัย เนื่องจากการร้องขอเพื่อทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยดังกล่าว นั้น เป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้กระทำความผิดทางพินัยที่จะร้องขอ เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีอำนาจสั่งหรือบังคับให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยได้เอง ซึ่งความสามารถในการยับยั้ง ป้องปรามการกระทำความผิดเฉพาะผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีหรือยากจนเท่านั้น แต่ไม่มีผลยับยั้งหรือป้องปรามการกระทำความผิดต่อผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี เพราะผู้กระทำความผิดประเภทนี้มีเงินในการชำระค่าปรับเป็นพินัยตามที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดได้ เมื่อชำระค่าปรับดังกล่าวแล้วคดีก็ถือเป็นอันเสร็จเด็ดขาด และถึงแม้ว่าพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดทางพินัยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีควรได้รับการลงโทษให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ เพื่อให้เกิดความหลากหลายแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยก็ไม่มีอำนาจสั่งได้ เนื่องจากการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์มิได้มีลักษณะเป็นโทษที่กฎหมายเกี่ยวกับความผิดทางพินัยกำหนดไว้ จึงเปรียบเสมือนข้อหลอกล้อระหว่างผู้กระทำความผิดทางพินัยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน ดังนั้น หากมีมาตรการทางกฎหมายที่สามารถนำมาใช้เพื่อลดช่องว่าง ตลอดจนความไม่เท่าเทียมกันของฐานะทางเศรษฐกิจดังกล่าวก็จะทำให้ปัญหาในกรณีดังกล่าวลดลงได้

ปัญหาประการสุดท้าย คือ ปัญหาเกี่ยวกับการรอลงโทษปรับเป็นพินัยหรือรอลงโทษปรับเป็นพินัยของศาล อำนาจในการรอลงโทษหรือรอลงโทษปรับเป็นพินัยของศาลเท่านั้น แต่ก็ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย การรอลงโทษหรือรอลงโทษปรับเป็นพินัยนั้นใช้ได้เฉพาะโทษจำคุกเท่านั้น จะนำไปใช้กับโทษอย่างอื่น อย่างโทษปรับทางพินัยไม่ได้ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ให้อำนาจศาลในการรอลงโทษหรือ การรอลงโทษปรับเฉพาะการลงโทษจำคุก ไม่เปิดช่องให้ศาลรอลงโทษปรับเป็นพินัยได้ ผู้กระทำ ผิดทางพินัยจะไม่ได้รับประโยชน์จากการบรรเทาโทษดังกล่าว อีกทั้งการที่ผู้กระทำผิดทางพินัยไม่มีเงิน ชำระค่าปรับเป็นพินัยจะต้องถูกบังคับคดี รัฐต้องยังสืบเปลืองงบประมาณในการบังคับคดี ซึ่งงบประมาณ แผ่นดินที่ใช้ในการบังคับคดีพินัยนี้ย่อมมีมากกว่าจำนวนเงินค่าปรับเป็นพินัยที่รัฐพึงได้อย่างแน่นอน กับไม่มีผลทำให้เกิดความเช็ดหลาบ แต่ถ้าสามารถรอลงโทษหรือการรอลงโทษปรับเป็นพินัย ก็อาจจะยังเป็นข้อเตือนใจว่าอย่ากระทำความผิดขึ้นอีก เท่ากับเป็นการให้โอกาสคนกลับตัวกลับใจเป็นคนดี ของสังคม ผู้ศึกษาจึงเห็นควรนำมาตรการรอลงโทษหรือการรอลงโทษปรับเป็นพินัยมาใช้กับความผิด ทางพินัยด้วย

จากการศึกษาค้นคว้ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับโทษปรับเป็นพินัย ผู้ศึกษาพบว่ามีข้อเสนอแนะ คือ

1. สำหรับปัญหาเรื่องการกำหนดโทษปรับเป็นพินัยโดยไม่คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจหรือรายได้ ของผู้กระทำความผิด กรณีผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล แนวทางแก้ไขควรมีการนำระบบการปรับโดยกำหนด ตามวันและรายได้ (Day Fine) มาใช้ในประเทศไทยในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล เพื่อส่งผลให้ เกิดความเท่าเทียมกันจากการได้รับการลงโทษปรับอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดทางพินัย อีกทั้งเพื่อ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและความเหมาะสมในการลงโทษปรับเป็นพินัยแต่ละรายที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ แตกต่างกันอย่างยิ่งขึ้น โดยเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 มาตรา 9 ดังนี้

จากเดิม

มาตรา 9 ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัย ให้พิจารณาให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

(1) ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนหรือสังคมจากการกระทำความผิดทางพินัย และพฤติการณ์อื่นอันเกี่ยวกับสภาพความผิดทางพินัย

(2) ความรู้ผิดชอบ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม การกระทำความผิดซ้ำ และสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดทางพินัย

(3) ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยหรือบุคคลอื่นได้รับจากการกระทำความผิดทางพินัย

(4) สถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดทางพินัย

แก้ไขเพิ่มเติมเป็น

มาตรา 9 ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัยของบุคคลธรรมดา ให้พิจารณาให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริง ดังต่อไปนี้

(1) ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนหรือสังคมจากการกระทำความผิดทางพินัย และพฤติการณ์อื่นอันเกี่ยวกับสภาพความผิดทางพินัย

(2) ความรู้ผิดชอบ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม การกระทำความผิดซ้ำ และสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดทางพินัย

(3) ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยหรือบุคคลอื่นได้รับจากการกระทำความผิดทางพินัย

(4) สถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดทางพินัย

ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัยของนิติบุคคลให้พิจารณาถึงฐานะทางการเงิน ประวัติ และสภาพ ความรับผิดชอบของผู้กระทำความผิดทางพินัย โดยให้กำหนดค่าปรับเป็นพินัยตามความร้ายแรงของการกระทำ ความผิด ฐานะทางเศรษฐกิจประกอบกับรายได้ของนิติบุคคลนั้น ในการนี้อัตราค่าปรับเป็นพินัยจะมากกว่า ที่กฎหมายกำหนดก็ได้

2. สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโทษปรับเป็นพินัยในลักษณะแบ่งเป็นขั้นสูง ขั้นต่ำ ตามที่ กฎหมายกำหนด แนวทางแก้ไขควรมีการยกเลิกโทษปรับขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่มีโทษปรับเป็น พินัยทั้งหมด แต่ยังคงโทษขั้นสูงไว้ดังเดิมเพื่อลดข้อจำกัดในการพิจารณากำหนดอัตราโทษปรับเป็นพินัย อีกทั้งยังให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษปรับเป็นพินัยได้ อย่างกว้างขวางมากขึ้น ตลอดจนเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการลงโทษปรับผู้กระทำความผิดทางพินัย ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

3. สำหรับปัญหาเกี่ยวกับอำนาจในการสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ แทนค่าปรับเป็นพินัย แนวทางแก้ไขควรเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐ สามารถสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณะแทนค่าปรับเป็นพินัยได้ ดังนี้

จากเดิม

มาตรา 10 ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยผู้ใดเป็นบุคคลธรรมดา และกระทำความผิดทางพินัย เพราะเหตุแห่งความยากจนเหลือทนทานหรือเพราะความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิต ผู้นั้นอาจ ยื่นคำร้องเพื่อขอให้กำหนดค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือขอทำงานบริการสังคมหรือ ทำงานบริการสาธารณะประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยได้

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยผู้ใดเป็นบุคคลธรรมดาและไม่มีเงินชำระค่าปรับเป็นพินัย ผู้นั้นอาจยื่นคำร้องโดยแสดงเหตุผลอันสมควรเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ แทนค่าปรับเป็นพินัยได้

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้สั่งปรับเป็นพินัยและผู้นั้น ไม่ได้แย้งคำสั่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ยื่นต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ และให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการยื่นคำร้อง ต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อพิจารณามีคำสั่งต่อไป ถ้าคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล การยื่นคำร้องให้ ยื่นต่อศาลที่พิจารณาคดีนั้น ในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดทางพินัยเพราะเหตุแห่งความยากจน เหลือทนทานหรือเพราะมีความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิต ศาลจะกำหนดค่าปรับเป็นพินัย

ต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือจะว่ากล่าวตักเตือนโดยไม่ปรับเป็นพินัย หรือหากผู้นั้นยินยอมจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยก็ได้ หรือในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้นั้นไม่มีเงินชำระค่าปรับ จะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยก็ได้ หากผู้นั้นยินยอม

แก้ไขเพิ่มเติมเป็น

มาตรา 10 ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยผู้ใดเป็นบุคคลธรรมดา และกระทำความผิดทางพินัยเพราะเหตุแห่งความยากจนเหลือทนทานหรือเพราะความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิต ผู้นั้นอาจยื่นคำร้องเพื่อขอให้กำหนดค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานบริการสาธารณะประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยได้

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยผู้ใดเป็นบุคคลธรรมดา และไม่มีเงินชำระค่าปรับเป็นพินัย ผู้นั้นอาจยื่นคำร้องโดยแสดงเหตุผลอันสมควรเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยได้

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นสมควรจะสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนการปรับเป็นพินัยก็ได้

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ถ้าคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นั้นไม่ได้แย้งคำสั่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ยื่นต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ และให้เจ้าหน้าที่ของรัฐพิจารณามีคำสั่งต่อไป ถ้าคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล การยื่นคำร้องให้ยื่นต่อศาลที่พิจารณาคดีนั้น และให้ศาลพิจารณามีคำสั่ง ในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดทางพินัยเพราะเหตุแห่งความยากจนเหลือทนทานหรือเพราะมีความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิต ศาลจะกำหนดค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือจะว่ากล่าวตักเตือนโดยไม่ปรับเป็นพินัย หรือหากผู้นั้นยินยอม จะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยก็ได้ หรือในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้นั้นไม่มีเงินชำระค่าปรับ จะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยก็ได้ หากผู้นั้นยินยอม

4. สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการรอกการลงโทษปรับเป็นพินัยหรือรอกการกำหนดโทษปรับเป็นพินัยของศาล แนวทางแก้ไข สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 มาตรา 12 ดังนี้ จากเดิม

มาตรา 12 เมื่อได้มีคำสั่งหรือคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ผู้ใดชำระค่าปรับเป็นพินัย ถ้าผู้นั้นมิได้ชำระหรือชำระค่าปรับเป็นพินัยแล้วแต่ยังไม่ครบถ้วน และเกินห้าปีนับแต่วันที่มีคำสั่งหรือคำพิพากษาดังกล่าว จะบังคับตามคำสั่งหรือคำพิพากษาต่อผู้นั้นมิได้

แก้ไขเพิ่มเติมเป็น

มาตรา 12 เมื่อได้มีคำสั่งหรือคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ผู้ใดชำระค่าปรับเป็นพินัย ถ้าไม่ปรากฏว่า

ผู้นั้นได้รับโทษปรับเป็นพินัยมาก่อน เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพและสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้วเห็นเป็นการสมควรศาลจะพิพากษาว่า ผู้นั้นมีความผิดทางพินัยแต่รอการกำหนดโทษไว้หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าวด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าวของผู้กระทำความผิดทางพินัยนั้น ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อดังต่อไปนี้

(1) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราวเพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพหรือจัดให้กระทำการกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ตามที่เจ้าพนักงานและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร

(2) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(3) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดทางพินัยในทำนองเดียวกันอีก

(4) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(5) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยกระทำหรือมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีก

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคก่อนนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิดทางพินัย ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องแก่การควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดทางพินัยได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไข เพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าว ในวรรคก่อนที่ศาลยังมิได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

เกียรติขจร วัฒนสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 9 (แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จักรการพิมพ์, 2549.

คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547.

จิตติ ดิงศภิษฐ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรม-กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2536.

ณรงค์ ใจหาญ. กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
วิญญูชน, 2543.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. หลักกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546.

ประเสริฐ เมฆมณี. หลักทฤษฎีอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิชการพิมพ์, 2523.

พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา. หลักกฎหมายอาญาทางปฏิบัติจากคำพิพากษาศาลฎีกา. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2537.

ภาสกร ญาณสุธี. กลวิธีรอกการลงโทษโดยคำพิพากษาศาลฎีกา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อาทิตย์, 2543.

สำนักงานศาลยุติธรรม. รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักรประจำปี พ.ศ. 2556.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลยุติธรรม, 2557.

สงวน พรอิชยานนท์. รอกการลงโทษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อาทิตย์ยามิเลียนีเยม, 2539.

หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2544.

อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. ทฤษฎีอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2548.

อุททิศ แสนโกศิก. กฎหมายอาญา ภาค 1. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กรมอัยการ, 2525.

วิทยานิพนธ์

กรกฎ ทองชะโชค. “การใช้มาตรการอื่นก่อนการลงโทษกักขังแทนค่าปรับ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2547.

เชษฐภัทร พรหมชนะ. “การนำมาตรการอื่นมาบังคับค่าปรับนอกเหนือจากการกักขังแทนค่าปรับ.” วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

นันทิพัฒน์ บุญทวี. “ปัญหาการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.

นพพร โพธิ์รังสียากร. “การใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2524.

พิชยนต์ นิพาสพงษ์. “โทษปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้ (Day Fine).” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

พิรุฬห์ ไตสุกลวรรณ. “การลงโทษปรับทางอาญา.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2532.

ภราดร ภาคพัฒน์. “การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการลงโทษ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

วราภรณ์ ศิริสัจจวัฒน์. “โทษปรับ: ศึกษากรณีระบบวันปรับ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

สกุรัตน์ ทิพย์บุญทรัพย์. “การบังคับคดีอาญา: ศึกษาการบังคับโทษปรับ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552.

สมยศ วัฒนภิรมย์. “การรอลงโทษและการรอกำหนดโทษ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

สุวรรณ ทองเนื้อแข็ง. “การบังคับโทษปรับ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ชวกุล สาคกรรัตน์. “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับโทษปรับ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2557.